

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum aliqui excusentur ab obseruantia huius præcepti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

minans uoluntati ieiunium. Ad quæstum ergo respondendo dicitur, quod soluens Ecclesie ieiunium sine causa rationabili...

aliquid huiusmodi quod talis homo non potest... quid huiusmodi adimplere...

omnibus communiter obseruanda, non quasi præcepto subijciens id, quod simpliciter ad supererogationem pertinet...

Ab tertium dicendum, quod Aug. ibi loquitur de his quæ sunt sacra scripturarum...

Ad secundum dicendum, quod præcepta, quæ per modum communis statuti proponuntur, non eodem modo obligant omnes...

ARTICVLVS IIII.

Ut omnes ad ieiunia Ecclesie tenentur.

Ad quartum sic proceditur. Videt, quod omnes ad ieiunia tenentur...

AD QVARTVM sic proceditur.

Ad quartum sic proceditur. Videt, quod omnes ad ieiunia tenentur... quod est in eis...

In eodem articulo dubium occurrit de causa rationabili, ex qua potentes ieiunare non tenentur ad ieiunia...

Ad hoc dicitur, quod rationabilis in primis causa quod alias potentes ieiunare, non ieiunant, est necessitas...

Super Quæstionem centesimam...

In articulo 4.º dicitur quod...

spensare. Et est ratio dubij, quia quoddam non possunt haberi ex hoc quod ordinarij non habent potestatem super lege uniuersalis Ecclesie, qualis est lex ieiunij. Et confirmatur ex consuetudine populi Christiani recognoscens solam Apostolicam sedem super hac lege. Oppositum autem apparet, quia secundum hoc esse minus bene promissum populo Christiano: quoniam illi casus dubij frequenter accidunt, & authoritas promissa casibus istis esse inaccessibilis tunc potest casus quoniam papa in uno tantum loco, & impossibile est ex toto terrarum orbe in tam frequentibus casibus recurrere ad ipsum habere.

Ad hoc dicitur, quod dispensare in ieiunio contingit dupliciter. Vno modo absolute tollendo, vel committendo unicum legis quod ad hanc personam: & hoc spectat ad Papam, qui solus est iuris per uniuersalia iura positor. Et hoc est, quod attestatur consuetudo populi Christiani. Alio modo, in hoc particulari casu: & hoc spectat ad episcopos, & etiam ad presbyteros, curatos, & uniuersaliter ad prelatos respectu suorum subditorum propter rationem supradictam, attestante hoc auctorem in 4. sententiarum, dist. 15. dicente expresse q. 3. ar. 2. ad ultimum, de laborantibus, quod possunt secundum dispensationem sacerdotis sui ieiunium soluere, & in hoc loco ad tertium, Nisi forte ubi est ius consuetum, quia ex hoc ipso quod prelati dissimulant, videtur annuere. Ex quibus uerbis patet, quod non de solo Papa loquitur: quoniam locorum consuetudines non presumunt Papa scire, sicut nec statuta municipalia. Minus ergo sapiunt prelati, qui potentibus subditis in causa dubia dispensationem conandi in ieiunijs Ecclesie, aut aliter ieiunium soluendi preueniendo horam ieiunij, remittunt eos in conscientia sua. Debet enim comparari infirmis, & commutare ad cautelam ieiunium in septem Psalmos, vel aliquid huiusmodi. Et eadem ratione possunt dispensare in qualitate ciborum prelati, in casu.

In eodem articulo in responsione ad primum dubium occurrit ex Martino in d. tracta. q. 4. de ieiunio, arguente contra hac uerba, Precepta Dei sunt precepta iuris naturalis, quae secundum se sunt de necessitate salutis. Contra Sacramenta nouae legis, quae sunt necessitatis, sunt precepta Dei, & non sunt precepta iuris naturalis. ergo. Precepta, Accedere ad suam est preceptum Dei, & tamen non est preceptum iuris naturalis.

Ad hoc dicitur, quod precepta Dei in hoc loco appellantur non quocumque precepta sunt a Deo quocumque modo, puta, per reuelationem, aut per medium Christum hominem, sed solum illa quae sunt a Deo per seipsum precepta per hoc, quod sunt ab ipso indita rationali creature, quae patet esse precepta iuris naturalis. Sacramenta autem Ecclesie non sunt hoc modo precepta Dei. Quod autem dicitur de accessu ad suam, uel non suam, falsum est non esse preceptum iuris naturalis.

In eodem articulo quarto in responsione ad secundum dubium, ex Martino ibidem occurrit, quod ratio authoris ad excusandos pueros non concludit uniuersaliter de omnibus Ecclesie ieiunijs, sed de quadragesimali tantum. Arguitur sic. Secundum istos bonum est quod pueri affueant ad ieiunia, ieiunando bis, aut ter in quadragesima, ergo in tot septimanis ter ieiunare non est pueris nocuum, Nam si noceret, non esset bonum: sed ieiunia

quia quatuor temporum & maiorum solemnitarum, non sunt crebriora quam ieiunare ter in quadragesima. ergo ex ista ratione non excusantur pueri a ieiunijs quatuor temporum, & maiorum solemnitarum.

Ad hoc dicitur, quod ratio litera concludit uniuersaliter impotentiam puerorum ad non ieiunandum absolute, & non propter, uel tot diebus. Nec obstat quod subditur, bonum esse assuescere ad ieiunia, quia hoc non est exceptionis aut uniuersali, sed consilij. Nam sicut possent per maiorem necessitate, non obstante damno aliquo, quandoque cogi ad ieiunia pueri, ut in litera dicit: ita potest eis consilium dari, quod aliquod quandoque damnum sustineant ex ieiunio, non obstante libertate eorum propter aetatis impotentiam. Hac ergo ratione sunt pueri absolute simpliciter ab omni Ecclesie ieiunio, quamuis bene faciant si quandoque ieiunent aut abstineant. Ratio siquidem concludit libertatem puerorum: consilium autem inferat supererogationem eorumdem.

In eadem responsione dubium est de senibus, in quibus est euidens etiam necessitas ex prima ratione in litera allata, scilicet propter debilitatem naturae, ex qua prouenit, quod eget frequenti cibo, & non multo simul assumpto. Dubium quoque occurrit de mulieribus praegnantibus, & lactantibus, in quibus uidetur euidens necessitas propter secundam rationem literae, quia, si indiget multo nutrimento propter alimentum fixum, seu proli, quod ex iu per se propter alimentum fit.

Ad primum de senibus dicitur, quod quia senectus non est euidens omnibus una, sicut aetas augmenti, quoniam aetas augmenti determinatur abortu, qui certus est: aetas uero senectutis a naturali occasu, qui incertus est. Sunt enim quidam sexagenarij ita fortes sicut alij quadragenarij, & unus altero habet multo plures circulationes coelestes, propter quod contingit forte aliquem esse senem in trigesimo, aliquem in quadagesimo, vel aliquo huiusmodi anno: deo non determinatum est tempus quando homines propter senectutem excusantur a ieiunio. Formaliter tamen loquendo, quandoque quis est uere senex, non tenetur ad ieiunia Ecclesie. Et ratio est quia natura est adeo debilis in senex, ut non possit multum simul cibum digerere, & propterea eget frequenti alimento modico, sicut infirmus. Comuni ter autem hoc accidere anno sexagesimo etatis, est scriptum fit, Dies annorum nostrorum septuaginta, & quod ueterascit, & senescit, prope interitum est, ut dicitur ad Hebraeos. Est ergo sexagenarius communiter prope naturalem interitum, ac per hoc senex. Unde nisi euidenter constet, quod possit alimentum pro ieiunio opportunum dirigere & tolerare, non debent conari ad ieiunium, sed debilitati quam sentiunt, subuenire frequenti, bono, & modico alimento: quoniam senectus morbus est incurabilis.

Ad finem de praegnantibus & lactantibus dicitur, quod nisi sint mulieres adeo robuste naturae, ut unica comestione possint tantum alimentum sumere & digerere, quod latet per se & focus, seu ple, non tenentur ad ieiunia, imo peccaret ieiunando, propter nocentem proli. Contra autem mulieres non sunt ita robuste naturae. Propter quod concludendum est, quod secundum legem quae fit in pluribus appellatione potentium ieiunare non ueniunt mulieres praegnautes, aut lactantes. Et sic sub lege illa. Omnes potentes ieiunare ieiunent &c. non comprehenduntur.

ergo multo magis debet ex propria uoluntate ieiunare. SED CONTRA uidetur, quod nullus iustus teneatur ieiunare. Precepta enim Ecclesie non obligant contra doctrinam Christi: sed Dominus dixit Luc. 5. quod non possunt filij sponsi ieiunare quandiu cum ipsis est sponfus: est autem cum omnibus iustis spiritualiter eos inhabitans. unde Dominus dicit Matth. ult. Ecce ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi. ergo iusti ex statuto Ecclesie non obligantur ad ieiunandum. RESPONDEO Dicendum, quod sicut supra dictum est, statuta communia proponuntur secundum quod multitudini conueniunt: & ideo legislator in eis statuendis attendit id, quod communiter habetur, & in pluribus accidit. Si quid autem ex spirituali causa in aliquo inueniatur, quod obseruantię statuti repugnet, non tenetur talis legislator ad statuti obseruantię obligare, in quo tamen est discretio adhibenda. Nam si causa sit euidens, per seipsum licite potest homo statuti obseruantię pretereire, secundum consuetudinem interueniente: uel si non possit de facili recurrere ad superiorē huiusmodi.

1. 2. q. 48. ar. 2. & q. 98. ar. 1. 2. & 6. D. 918.

In eodem articulo circa operarios, aduerte quod cum ab auctore, & alijs audis, quod peccant, qui nolunt conducere operarios, nisi cum pacto, quod non ieiuent, intelligitur, si nolunt eos conducere etiam modificata mercede iuxta modificationem operis, uel cum aequali mercede, stante qualitate operis soliti tempore, non ieiunij. Et non intelligitur, si nolunt minuire mercedē iuxta diminutionē operis. Nam conductor operariorum non tenetur operario plus promittere, aut dare quam opus suum mereatur. Et propterea si operarius, qui scit teneri ad ieiunium, qui habet aliud unde uiuat, & uult minuire laborem, debet etiam minuire mercedem, alioquin ipse, non conductor peccaret. In primo autem casu conductor peccaret, pro tanto deterioris conditionis ab eo redderetur ieiunantes iuxta Ecclesie præceptum, quam inobedientes, & sic daret occasionē peccandi. Si tamen necessitas operis festinationem exigat, potest tute dicere, inuenias alium conductorem &c. In secundo uero casu manifeste peccat conductor, inducens obligatum potentem, & uolentem ieiunare, ad peccatum.

Occurrit hoc in loco dubium de inuitantibus ad comedendū, ac ministrantibus comedentibus in die ieiunij, ubi cōmuniter creditur, aut scitur quod nolunt ieiunare. Et est ratio dubij, quia hinc apparet, quod peccent, quia cooperantur ad solationem ieiunij absque rationabili causa: inde autem apparet, quod non peccent, quia nec ex proposito, nec ex intentione rendunt inuitantes, aut ministrantes ad hoc ut soluantur ieiunium. Peccata autem ex intentione iudicantur, & specificantur.

Ad hoc dicitur, quod hic non uertitur in questionem, an peccent illi qui directē ad soluendum ieiunium inuitant, aut ministrant: quia horum peccatum est manifestum, sicut in uitantium, aut cooperantium ad furtum, & alia mala. Nec etiam est questio, an peccent illi, qui præsumunt, quibus debet esse potestatem, uel imperium, ut in simplici corde inuitant ad comedendum, & in hospitalitate &c. uel perentibus, quibus mercedem excusatio est manifesta, &c. quod non.

Si uerò causa sit dubia, dēt alijs ad superiorem recurrere, qui habet potestatem in talib. dispensandi: & hoc est obseruandū in ieiunijs ab Ecclesia institutis, ad quæ omnes communiter obligantur, nisi in eis fuerit aliquod speciale impedimentum.

Ad primum ergo dicendū, quod præcepta Dei sunt præcepta iuris naturalis, quæ secūdū se sunt de necessitate salutis. Sed statuta Ecclesie sunt de his, quæ non per se sunt de necessitate salutis, sed solū ex institutione Ecclesie: & ideo possunt esse aliqua impedimenta, propter quæ aliqui ad obseruanda ieiunia huiusmodi non tenentur.

Ad II. dicendū, quod in pueris maxime est euidens causa nō ieiunandi, tum propter debilitatem naturæ, ex quo prouenit, quod indigent frequenti cibo, & non multo simul assumpto; tum et quia indigent multo nutrimento propter necessitatem augmenti, quod fit de residuo alimentum. Et ideo quandiu sunt in statu augmenti, quod est ut in pluribus usque ad finem tertij septennij, non tenentur ad ecclesiastica ieiunia obseruanda. Conueniens tamen est ut etiam in hoc tempore se ad ieiunandum exerceant plus, uel minus, secundum modum suæ aetatis. Quādoque tamen magna tribulatione imminere in signum poenitentiae arctioris etiam pueris ieiunia indicuntur: sicut et de iumentis legitur Ionæ 3. Hoiēs, & iumenta non gustent quicquid, nec aquam bibant.

Ad III. dicendum, quod circa peregrinos, & operarios distinguendum uidetur: quia si peregrinatio & operis labor commodē differri possit, aut diminui absque detrimento corporalis salutis, & exterioris status, qui requiritur ad conseruationem corporalis, uel spiritualis uite, non sunt propter hoc Ecclesie ieiunia prætermittenda. Si autē imminet necessitas statim peregrinandi, & magnas dietas faciendi; uel etiam multū laborandi uel propter conseruationem uite corporalis, uel propter aliquid necessariū ad uitam spirituales, & simul cum hoc non possint Ecclesie ieiunia obseruari, non obligatur homo ad ieiunandum; quia nō uidetur fuisse in tēto Ecclesie statuentis ieiunia,

cent illi, qui præsumunt, quibus debet esse potestatem, uel imperium, ut in simplici corde inuitant ad comedendum, & in hospitalitate &c. uel perentibus, quibus mercedem excusatio est manifesta, &c. quod non.

ut per hoc impediret alias potestates, & magis necessariae causas. Vnde tamen in talib. recurrentium esse ad superioris dispensationem nisi forte ubi est ita conseruanda, quæ ex hoc ipso, quod prælati distulunt, uidentur annuere.

Ad III. dicendum, quod pauperes, qui possunt iustitiam habere quod eis sufficit ad uitam comestionem, non exculantur propter paupertatē à ieiunijs Ecclesie, à quibus tamē exculantur dētur illi, qui frustatim elemosynas mendicant, qui nō possunt simul habere, quod eis ad uitam sufficit.

Ad v. dicendum, quod illud uerbum Domini tripliciter potest opponi. Vno modo, secundum Chrysostomum, dicit, quod discipuli, qui filij discipuli erant, uel uel timore ueteri comparantur; & ideo in presentia corporali Christi erant magis fouendi in quadā dulcedine, quā in auiditate ieiunij exerceendi. Et secūdū hoc magis conuenit, ut cū impletis, & nouitjs in ieiunijs dispensetur, quā cum antiquioribus, & perfectis, ut patet in * gl. super illud Psal. 130. Sicut ablactatus in gremio matris suæ. Alio modo potest dici secundum Hieronymum, quod Dominus ubi loquitur de ieiunio ueterum obseruariarum. Unde per hoc significat Dñs, quod Apostoli non erant in ueteribus obseruantis detinēdi, quos oportebat gratiæ nouitate perfundi. Tertio modo, secundum Augustinum, qui dicit, quod duplex ieiunium, quod unum pertinet ad humilitatē tribulationis; & hoc nō conuenit in perfectis, qui dicuntur filij sponsi, unde ubi Luc. dicit, nō possunt filij sponsi lugere. Aliud autem est, quod pertinet ad gradum mentis in spirituali inuestigatōe: & tale ieiunium conuenit perfectis.

ARTICVLVS V.
Vtrum conuenienter determinentur tempora ieiunij Ecclesie.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter determinentur tempora ieiunij Ecclesie. Christus legitur Math. 4. statim post baptismum ieiunium inchoauit.